

Szymon NIEDZIELA

Muzeum Powstania Warszawskiego

GENEZA I ANATOMIA KONFLIKTÓW WEWNĘTRZNYCH W BIRMIE

Abstrakt:

Od czasu uzyskania niepodległości w 1948 roku Birma znajduje się w stanie wojny domowej. Podłożem konfliktów jest zróżnicowanie etniczno-religijne oraz generujący powszechną opozycję niedemokratyczny system rządów. Birma jest państwem zdominowanym pod względem polityczno-ekonomicznym przez buddyjskich Bamarów (Birmańczyków). Powoduje to rewindykacje mniejszości narodowych: Szanów, Karenów, Kaczinów, Czinów, Karenni i Monów. Obecnie najbardziej dyskryminowaną grupą są muzułmanie Rohingya. Dalsze prześladowania w stosunku do tej wspólnoty mogą doprowadzić do powstania lokalnych organizacji fundamentalistycznych oraz zaktywizować regionalne komórki Al-Kaidy. Zawarte w latach 2011-2013 porozumienia z ugrupowaniami rebelianckimi nie gwarantują natychmiastowego wygaszenia sporów i pełnej stabilizacji państwa, gdyż siły rządowe ciągle odpowiedzialne są za brutalne akcje pacyfikacyjne i nagminne łamanie praw człowieka. Wydarzeniem o epokowym znaczeniu dla historii Birmy były wybory parlamentarne z 8 listopada 2015r. W pełni potwierdziły one legitymizację partii opozycyjnych. Główne ugrupowanie antyreżimowe Narodowa Liga na Rzecz Demokracji odniosło druzgocące zwycięstwo nad popieraną przez rząd i kręgi wojskowe Partią Jedności, Solidarności i Rozwoju. Głównym zadaniem nowych władz Birmy będzie pokojowe rozwiązanie konfliktów etniczno-religijnych, zagrażających integralności i spójności wewnętrznej państwa.

Słowa kluczowe: Birma, mniejszości etniczne, konflikty etniczne, dyskryminacja.

Sytuacja wewnętrzna

Birma (Mjanma, Myanmar)¹ należy do państw, w których rozgrywają się najdłuższe od zakończenia drugiej wojny światowej konflikty. Są one generowane napięciami etnicznymi, wyznaniowymi, politycznymi i społecznymi. Problemem, przed którym stoi ten kraj oraz cała wspólnota międzynarodowa, ze szczególnym uwzględnieniem regionu Azji Południowo-Wschodniej, jest nie tylko wygaszenie antagonizmów i utrwalenie pokoju, ale również zwalczenie patologicznego zjawiska produkcji i handlu narkotykami. Mimo przeprowadzonych w 2015 roku wolnych wyborów i przejścia władzy przez demokratyczną opozycję, problemem wciąż nie rozwiązany są konflikty o podłożu etnicznym i dyskryminacja mniejszości narodowych, zwłaszcza muzułmańskich Rohingya i chrześcijańskich Karenów. Birma to kraj, w którym skumulowały się patologie natury politycznej i ekonomicznej: dyktatura wojskowa, marazm gospodarczy, endemiczna wojna domowa, epidemia HIV/AIDS (Beyrer 1998, s. 88-89), nabrzmiały problem setek tysięcy wewnętrznych uchodźców oraz gigantyczne konsorcjum produkcji opium. Birma od czasu uzyskania niepodległości 4 stycznia 1948r. nie zaznała spokoju wewnętrznego. Większość jej suwerennego bytu to okres dyktatur wojskowych (1962-2011). W tym kontekście można posłużyć się konstatacją, że Birma to armia (*Tatmadaw*), która ma państwo, a nie państwo, które ma armię. W kraju dotkniętym powszechnym zjawiskiem ubóstwa, 21% dochodu narodowego pochłaniają wydatki wojskowe.

Reżimy wojskowe utrwalały izolacjonizm i niezależność w stosunkach międzynarodowych, jednak ceną za autarkię był całkowity upadek gospodarczy. W czasach dyktatury wojskowej rzucono hasło rozwoju, jednak w specyficznym rozumieniu. Nie chodziło o szybki awans ekonomiczny i naukowo-techniczny, ale przede wszystkim o stworzenie państwa całkowicie samowystarczalnego, które samo sobie poradzi (*hpun-hpyo; we ourselves*). Skutkiem była głęboka pauperyzacja Birmy.² Niepodległość państwa ubogiego jest iluzoryczna. Obywatel głodny i bosy jest zniewolony. Wolność oznacza też godność materialno-ekonomiczną, a tej do dzisiaj brakuje większości Birmańczyków.

We współczesnej Birnie od kilkudziesięciu lat konflikty rozgrywają się na dwóch płaszczyznach. Pierwszą z nich są napięcia na linii władza – społeczeństwo, spowodowane autorytaryzmem i despotcją reżimów wojskowych, blokujących procesy liberalizacji. Od wielu lat ikoną opozycji jest

¹ W poniższym artykule stosuję najczęściej tradycyjną nomenklaturę geograficzną, używając terminu Birma. Wymiennie, w charakterze synonimu używany jest termin Mjanma. W 1989 roku junta zmieniła nazwę państwa z *Union of Burma* na *Union of Myanmar*. Polska Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych ustaliła w 2012 roku nazwę Mjanma przy zastrzeżeniu, że formą wariantową pozostaje Birma.

² *We ourselves* było hasłem Irlandii za czasów Éamona de Valery, dlatego w literaturze politologicznej porównuje się Birnę z Irlandią w kontekście porażki strategii samowystarczalności (Perry 2007, s. 37).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birnie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

Aung San Suu Kyi i założona przez nią Narodowa Liga na Rzecz Demokracji. Należy wszak pamiętać, że Pani Suu Kyi jest bohaterką dla milionów buddyjskich Birmańczyków, a nie dla mniejszości narodowych.

Drugą osią konfliktów są animozje etniczno-wyznaniowe. Birma to konglomerat 135 grup i wspólnot narodowościowych. Od czasu uzyskania niepodległości utrzymuje się wielopłaszczyznowa supremacja Bamarów (Birmańczyków). W przypadku Birmy można mówić o „państwie etnokratycznym”, posługując się pojęciem amerykańskiego politologa Myrona Weinerja (Brown 1994, s. 25). Symbolem utrwalającą dominującą pozycję buddyjskich Bamarów w stratyfikacji społecznej Birmy jest zmiana nazewnictwa geograficznego z Birmy na Mjanmę. Jest to powrót do historycznej, usankcjonowanej religijnie nomenklatury. Mniejszości narodowe odebrały to posunięcie jako akt nacjonalistyczny i ksenofobiczny. Można w celach porównawczych wyobrazić sobie sytuację, że Wielka Brytania nagle zmienia nazwę na Wielką Anglię, albo Hiszpania przemianowuje się na Wielką Kastylie. Podobnie termin Mjanma oznacza hermetyczną przestrzeń buddyjskich Bamarów, w której Kaczinowie, Czinowie, Karenowie, Monowie, Arakanowie i Rohingya czują się wyobcowani.

Celem niepodległej Birmy była przede wszystkim budowa ekskluzywnego państwa dla buddyjskich Bamarów. Idea ta była realizowana przez dwa najważniejsze ośrodki władzy: klasztory buddyjskie oraz przez armię. Konwergencja podmiotów religijnych i militarnych doprowadziła do powstania *sui generis* Zmilitaryzowanego Państwa Buddyjskiego. Sojusz munduru i klasztoru okazał się instrumentem totalnej władzy nad społeczeństwem oraz represyjnym mechanizmem skierowanym przeciwko mniejszościom narodowym i religijnym (Gravers 1996). W konsekwencji, społeczeństwo birmańskie porusza się w hermetycznej przestrzeni wyznaczonej przez mnichów buddyjskich i reżimowych generałów (Sisley 2001).

Naczelnym wyzwaniem wewnętrznym Birmy stało się więc wypracowanie modelu pokojowego współistnienia w zdywersyfikowanym wielopłaszczyznowo społeczeństwie. Najlepszym rozwiązaniem była koncepcja systemu, który dzieliłby sprawiedliwie władzę między poszczególne wspólnoty religijne i etniczne. Jej autorem był gen. Aung San – jedna z najwybitniejszych postaci politycznego establishmentu Birmy. 12 lutego 1947r podpisano Traktat z Panglong, który nadawał szerokie prawa i autonomię mniejszościom narodowym. Przedstawiciel ludu Karenów (gen. Dun Smith) miał zostać szefem sztabu armii birmańskiej, a stanowisko prezydenta Federacji miał pełnić polityk z grupy etnicznej Szan. Niestety 19 lipca 1947r Aung San zginął w zamachu. Koncepcja konfesjonalna upadła, zwyciężyła natomiast wizja buddyjskiej Birmy dla Bamarów, co skutkowało konfliktami trwającymi aż do dzisiaj (Torzecki 2006).

Pomimo zainicjowanego przez urzędującego od 2011r prezydenta Theina Seina procesu reform politycznych oraz częściowemu wygaszeniu

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birnie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

konfliktów etnicznych w latach 2011-2013, Birma nadal daleka jest od stabilizacji. Rządząca junta wojskowa rozpoczęła program przemian, jednak motywacją była przede wszystkim chęć uniknięcia podobnej rewolucji społecznej, jaka dotknęła kraje arabskie w l. 2011-2012. W warstwie deklaratywnej mówi się wręcz o tektonicznych przeobrażeniach na każdej płaszczyźnie życia w Birnie. W rzeczywistości, w wielu regionach zamieszkałych przez Karenów i Kaczinów nadal panuje chaos. Trwa dyskryminacja ludu Rohingya w stanie Rakhine (Arakan) oraz brutalne akcje pacyfikacyjne przeprowadzane na obszarach zamieszkałych przez mniejszości (Compain 2012).

Parafrazując znaną sentencję na temat starożytnego państwa faraonów – Egipt darem Nilu, można by stwierdzić – Birma darem Irawadi. Potężna rzeka to oś, wokół której ogniskowały się dzieje ludów i plemion Birmy. Najżyźniejszymi obszarami tego kraju była dolina i delta Irawadi – późniejszy światowy spichlerz i zagłębie uprawy ryżu. Na tych terenach żyli przede wszystkim Bamarowie (Birmańczycy). Prowincje górskie zamieszkałe były przez mniejszości (Rieffel 2010, s. 5). Dzieje Birmy to historia państwa posiadającego bardzo silną tożsamość narodowo-religijną, która kształtowała się w opozycji do sąsiednich, potężnych kręgów cywilizacyjnych (Indii i Chin), brytyjskiego kolonializmu i separatyzmów mniejszości narodowych.

Etniczne, polityczne i religijne podłoże konfliktów

Birma jest państwem, w którym kumulują się problemy natury politycznej, narodowościowej i religijnej. Wieloletnia dyktatura wojskowa (1962-2011) doprowadziła do silnej dyferencjacji społeczeństwa na warstwy powiązane z rządzącą juntą oraz resztę społeczeństwa żyjącego w skrajnie trudnej sytuacji gospodarczej. Pierwszą osią wewnętrznych antagonizmów są konflikty polityczne pomiędzy obozem rządzącym przesiąkniętym korupcją i nepotyzmem, a ugrupowaniami opozycyjnymi na czele z Narodową Ligą na Rzecz Demokracji Aung San Suu Kyi. Należy jednak podkreślić, że współcześni bojownicy o demokrację w Birnie zapominają o kwestiach narodowościowych i obowiązku uregulowania statusu mniejszości zgodnie z prawem międzynarodowym. Drugą osią konfliktów są dążenia mniejszości etnicznych i religijnych domagających się sprawiedliwości i równego traktowania w kraju zdominowanym przez buddyjskich Bamarów.

System autorytarny w Birnie, którego architektem był gen. Ne Win, opierał się w dużej mierze na konwergencji świata polityki i buddyzmu. Ne Win rozbudował aparat przemocy: wojsko, policję, wywiad i służby specjalne. Początkowo generalowie opowiadali się za rozdziałem kościoła od państwa. Do 1979 roku można mówić o niechętnym stosunku junty do klasztorów (*songha*). Krytykowano instrumentalne posługiwanie się dogmatami religijnymi w celach politycznych. Dyktatura wojskowa oskarżała rządy parlamentarne z lat 1948-1962 o zbytnią konfesjonalizację życia publicznego. Od roku 1979 relacje

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

między socjalistycznym państwem a buddyjskimi klasztorami zaczęły się poprawiać. Hierarchia buddyjska została obdarowana przez juntę wieloma apanażami oraz prebendami i stała się siłą wspierającą reżim. Spektakularna religijność reżimu miała przekonać naród, że generalowie są namaszczeni przez Budę, a ich władza ziemską ma wymiar eschatologiczny. Doszło w Birmie do zadziwiającej konwergencji socjalizmu i religii. Powstał swego rodzaju amalgamat ideologiczny łączący elementy marksistowsko-leninowskie i buddyjskie (Solhac 1967). Należy zwrócić uwagę na ogromną rolę klasztorów buddyjskich oraz kapłanów w rozwoju nacjonalizmu i szowinizmu birmańskiego. To mnisi buddyjscy współorganizowali ugrupowania, które w swym programie odwoływały się do ksenofobii: *Arakan Liberation Party* oraz *Democratic Karen Buddhist Army*.

W całej historii niepodległej Birmy występuje zjawisko dominacji większości birmańskiej nad pozostałymi grupami etnicznymi zamieszkującymi kraj. W 1947 roku szef rządu birmańskiego Aung San oraz przedstawiciele mniejszości narodowych podpisali Traktat z Panglong, który zakładał nadanie autonomii narodowościom zamieszkującym pograniczne regiony Birmy. Traktat z Panglong nie został jednak wprowadzony w życie. Zwyciężyła koncepcja narodo-religijnej homogenizacji Birmy, której zwolennikiem był U Nu. Istotną rolę odgrywają też doświadczenia historyczne. Podczas II wojny światowej birmański ruch niepodległościowy poparł Japonię przeciwko Brytyjczykom, podczas gdy mniejszości narodowe (Karenowie, Kaczinowie i Czinowie) stanęły po stronie Imperium Brytyjskiego. Dochodziło wtedy do krwawych walk między oddziałami zbrojnymi mniejszości a wspieranymi przez Japończyków Birmańczykami (Egreteau 2010).

Supremacja buddyjskich Bamarów generuje do dzisiaj konflikty z pozostałymi grupami narodowościowymi. Forsowna bamaryzacja i buddyzacja społeczeństwa okazała się niezwykle konfliktogennym eksperymentem. Co ciekawe, polityka bamaryzacji skierowana była również przeciwko grupom etnicznym wyznającym buddyzm. W tym wypadku pierwiastek nacjonalistyczny był ważniejszy od religijnego. Zamieszkujący zachodnią Birmę Arakanowie (Rakhine) są buddystami, jednak nie są Bamarami. Spotyka ich dyskryminacja ze strony większości bamarskiej, a także krwawe antagonizmy z muzułmańską ludnością Rohingya. W regionie tym muzułmanie są wspólnotą lepiej prosperującą ekonomicznie, co wzbudza resentymy u Rakhine.

Polityka narzucanej bamaryzacji dokonuje się również poprzez masowy terror: egzekucje na ludności cywilnej, zbiorowe gwałty, niszczenie wsi i pól uprawnych. Przedstawiciele mniejszości nie otrzymują na okres długoterminowy obywatelstwa, co ogranicza im dostęp do edukacji, służby zdrowia i rynku pracy. Masowo niszczone są świątynie chrześcijańskie i muzułmańskie. Armia birmańska (*Tatmadam*) przez dziesięciolecia była narzędziem realizującym wizję Birmy bez chrześcijan i muzułmanów. Fundamentem bamaryzacji są dogmaty buddyjskie. W Birmie mamy więc do czynienia ze strategią kulturowej zagłady

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

(*une guerre d'annihilation culturelle*) mniejszości. Przejawem bamaryzacji jest też zmiana nazewnictwa geograficznego i posługiwanie się terminem Mjanma (*Myanmar*). Jest to nieakceptowane przez mniejszości narodowe. Podobnie nazwa Izrael implikuje wyznawców judaizmu i jest nie do przyjęcia dla Palestyńczyków. W Birmie buddyści *therawada* są wyjątkowo nietolerancyjni. Chrześcijanie nazywani są wirusem, który należy zwalczać.

Reasumując, bamaryzacja dokonywała się od 1962 roku z użyciem narzędzi militarnych (pacyfikacja obszarów zamieszkałych przez mniejszości) oraz poprzez politykę kulturalną (zwalczanie oraz ograniczanie lokalnej tożsamości religijnej i językowej). Ustawa zasadnicza z 1974 roku sankcjonowała supremację Bamarów.

Etniczno-religijna mozaika Birmy jest bardzo złożona. Państwo to zamieszkuje 135 grup narodowościowych przy populacji liczącej ponad 60 milionów. Oficjalnie uznaje się osiem wspólnot narodowych (Chaturvooli 2012, s. 1-12): Bamarowie (68% całkowitej liczby ludności), Szanowie (9%), Karenowie (*Kayin*, 7%), Arakanowie (*Rakhine*, 3,5%), Monowie (2%), Kaczinowie i Czinowie (po 1,5%), oraz Karenni (*Kayah*, 1%). Bamarowie zamieszkują głównie dolinę i deltę Irawadi oraz duże ośrodki miejskie (Rangun, Mandalaj, Nayipyidaw). Posługują się językiem birmańskim należącym do rodziny sino-tybetańskiej. Wyznają buddyzm *therawada* i *mahajana*. Mniejszości narodowe zamieszkują górskie obszary peryferyjne i są bardziej zróżnicowani religijnie. Wśród Karenów znaczna mniejszość to chrześcijanie. Wszystkie grupy narodowe, nie wyłączając Bamarów, są wewnątrznie zróżnicowane i obejmują po kilka lub kilkanaście grup etnicznych.

Poza wymienionymi, oficjalnie uznanymi narodami, w Birmie żyją też inne grupy etniczne: Chińczycy birmańscy (*Sino-Burmese*), Pathway (muzułmanie chińscy), Gurkhowie, Anglo-Birmańczycy oraz muzułmanie Rohingya. Diaspora chińska od kilku stuleci obecna w Birmie miała duży wpływ na życie gospodarcze kraju. Współcześnie obserwuje się rosnącą rolę Chińczyków birmańskich w aktywizacji ekonomicznej i handlowej Birmy (Than 1997). Mniejszości narodowe, które prowadziły walkę przeciwko juncie zdominowanej przez Bamarów tworzyły własne ugrupowania polityczne i formacje zbrojne (Steinberg 2001). Do najważniejszych należą: Narodowa Unia Karenów (*Karen National Union* KNU), której ramieniem zbrojnym jest Armia Wyzwolenia Narodowego Karenów (*Karen National Liberation Army* KNLA), Armia Państwowa Szanów – Południe (*Shan State Army – South*), Armia Państwowa Szanów – Północ (*Shan State Army – North*), Organizacja Niepodległości Kaczinów (*Kachin Independence Organisation* KIO której frakcją zbrojną jest Armia Niepodległości Kaczinów (*Kachin Independence Army* KIA), Narodowa Organizacja Pa-O (*National Organization Pa-O*), Komunistyczna Partia Birmy (*Communist Party of Burma*), Wszechbirmański Demokratyczny Front Studentów (*All Burma Students Democratic Front*), Armia Wyzwolenia Arakanu (*The Arakan Liberation Army*), Partia Nowego Państwa Monów (*The New State Mon Party*), oraz

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

Postępowa Narodowa Partia Ludu Karenni (*The Karenni National Progressive Army*, której ramieniem zbrojnym jest *The Karenni Army* (Sakhong 2012).

Następujące ugrupowania jako pierwsze podpisały układy o zawieszeniu działań zbrojnych (*ceasefire groups*): *Democratic Karen Buddhist Army*, *Kachin Independence Organization*, *Kayah New Land Party*, *New Mon State Party*, *United Wa State Army*³, *Shan State Army – North*, i *National Democratic Alliance*. Formacjami, które nadal prowadziły walkę przeciwko juncie birmańskiej (*non-ceasefire groups*) były: *Arakan Liberation Army*, *Chin National Front*, *Hongswatei Restoration Party*, *Karen National Union*, *Karenni National Progressive Party*, *Labu Democratic Front*, *National Socialist Council Nagaland*, *National United Party of Arakan*, *Palaung State Liberation Front*, *Pa-O National Liberation Organization*, *Robingya Solidarity Organization*, *Shan State Army – South*, *Wa National Organization*.

Jednym ze sposobów wygaszenia konfliktów było powołanie w 2010 przez rząd birmański oddziałów Straży Granicznej (*Border Guard Forces BGF*). Celem było skłonienie dotychczasowych rebeliantów do zakończenia *guerrilli* i włączenia się w proces pokojowy w charakterze legalnych formacji rządowych. Organizacje zbrojne mniejszości birmańskich, które po zawieszeniu broni weszły w skład BGF to: *New Democratic Army – Kachin* (BGF 1001-3), *Karenni Nationalities Peoples Liberation Front* (BGF 1004-5), *Myanmar National Democratic Alliance Army – Kokang* (BGF 1006), *Labu Militia Mongton* (BGF 1007), *Akha Militia* (BGF 1010), *Labu Militia Tachilek Shan State* (BGF 1009), *Wa Militia* (BGF 1010), *Democratic Karen Buddhist Army* (BGF 1011-1022) oraz *Karen Peace Force* (BGF 1023).

Oddziałami zbrojnej opozycji, które uległy przeformowaniu i weszły w skład legalnych formacji policyjnych państwa birmańskiego (*pyithusi*) były: *Kachin Defence Army*, *Lasang Awng Wa Peace Group*, *Mon Peace Defence Group*, *Mong Tai Army Homein Region*, *Pa-O National Organization*, *Palaung State Liberation Party*, *Rawang Militia*, i *Shan State Army – North*.

Najdłużej walkę zbrojną przeciwko rządowi birmańskiemu prowadziły: Armia Państwowa Szanów – Południe (do grudnia 2011), Narodowa Unia Karenów (do stycznia 2012), Organizacja Niepodległości Kaczinów (do czerwca 2013).

Guerrilla ludu Karenów

Lud Karenów zamieszkuje południowo-wschodnią, górzystą część Birmy. Stanowią oni drugą, po Szanach, największą mniejszość etniczną w Birmie. Stolicą stanu Kayin (dawniej Karen) jest miasto Hpa-an. Karenowie posługują się językiem kareńskim należącym do gałęzi tybeto-birmańskiej, sino-tybetańskiej rodziny językowej. Istnieje dwanaście dialektów tego języka. Większość Karenów posługuje się dialektem *ɕgaw* (używany zwłaszcza we

³ Część działaczy i bojowników *United Wa State Army* o poglądach ultrasowskich dokonała secesji manifestując sprzeciw wobec procesu pokojowego i porozumieniom z juntą birmańską. Powołano nową frakcję: *National Democratic Alliance Army – Eastern Shan State* (Croissant, Trinn 2009).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

wspólnotach chrześcijańskich) i *Pwo*, którym posługują się Karenowie buddyści zamieszkujący głównie Rangun, deltę Irawadi i Tenasserim. Lud ten we własnym języku nazywa się *Pwa Ka Nyaw Po*. W Tajlandii Karenów określa się mianem *Kariang* (South 2011).

Karenowie są tradycyjnymi wrogami Bamarów, którzy wyparli ich niegdyś z żyznych terenów doliny Irawadi na obszary górzyste przy granicy z Tajlandią. Ich łączna populacja wynosi od 4 do 5 milionów. Większość (około 4 milionów) żyje w Birmie. Kilkaset tysięcy w Tajlandii, a pozostałe wspólnoty w Australii, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Singapurze.

Najczęściej kwalifikuje się Karenów jako chrześcijan, jednak w rzeczywistości tylko 20% należy do tej grupy wyznaniowej (przede wszystkim baptyści i anglikanie). Większość wyznaje buddyzm, istnieje też nieliczna wspólnota muzułmańska. Tymczasem w wielu doniesieniach i analizach medialnych wciąż mówi się i pisze o Karenach jako o narodzie wyłącznie chrześcijańskim. Nie jest też prawdą, że walkę przeciwko rządowi birmańskiemu prowadzi cała populacja Karenów. Większość społeczeństwa Kareńskiego pragnie przeżyć w niezwykle trudnym położeniu ekonomicznym. Troska o dzień powszedni całkowicie wypełnia ich uwagę. Czynnymi uczestnikami *guerrilli* było od kilku do kilkunastu procent wspólnoty. Jednak większość Karenów odczuwa akcje represyjne *Tatmadaw*.

Karenowie potrafili na przestrzeni dziesięcioleci doskonale zorganizować swoją wspólnotę, tworząc struktury alternatywne wobec administracji państwowej. W ten sposób udało się powołać wiele lokalnych instytucji samopomocowych, działających w sferze gospodarczej, służbie zdrowia, edukacji i bezpieczeństwa (CBOs – *Community Based Organizations*).

Kareński ruch narodowo-niepodległościowy rozwijał się od XIX wieku (Bleming 2007). W 1881 roku powstało Kareńskie Stowarzyszenie Narodowe (*Karen National Association*). Ruch ten był zdominowany przez chrześcijan kareńskich i miał wsparcie amerykańskich wspólnot baptystycznych (*American Baptist Mission*). W okresie kolonialnym Brytyjczycy pod wieloma względami faworyzowali chrześcijan Karenów kosztem buddyjskich Bamarów. Spośród Karenów wywodziło się wielu oficerów armii kolonialnej (*British Burma Army*). Po uzyskaniu niepodległości, gdy przystąpiono do tworzenia własnych sił zbrojnych, kierowano się zasadą „dekarenizacji” i „rebamaryzacji” armii birmańskiej (Aung Myoe 2009, s. 48-49). Generowało to antagonizmy i chęć odwetu. Podczas drugiej wojny światowej obszary zamieszkałe przez Karenów uległy dewastacji na skutek prowadzonych walk. Karenowie pozostali lojalni wobec Brytyjczyków i wspierali aliantów w walce przeciwko armii japońskiej i wspomagających ich oddziałów birmańskich. Dochodziło do wzajemnych starć i rzezi ludności cywilnej. W okresie powojennym rebelianci kareńscy wspierali chiński *Kuomintang* w działaniach przeciwko ruchom komunistycznym na terenie ówczesnej Birmy.

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

W lutym 1947 roku powstało główne ugrupowanie polityczne Karenów – Unia Narodowa Karenów KNU. Jej pierwszym przywódcą i założycielem był Saw Ba U Gyi. Ramieniem zbrojnym KNU jest Kareńska Narodowa Armia Wyzwolenia (*Karen National Liberation Army*). Karenowie początkowo wiązali duże nadzieje z Traktatem z Panglong, który przewidywał szeroką autonomię dla mniejszości narodowych w ramach Unii Birmańskiej, nie wykluczając scenariusza proklamowania niepodległości przez Karenów w przyszłości. Gdy rzeczywistość polityczna niepodległej Birmy zasadniczo zweryfikowała federacyjne koncepcje Aung Sana, Karenowie przekonali się, że jedyną metodą rewindykacji swoich roszczeń jest walka zbrojna. *Guerrilla* kareńska rozpoczęła się 31 stycznia 1949 roku bitwą pod Insein. Dziś ten dzień jest obchodzony przez Karenów jako początek rewolucji narodo-wyzwoleńczej. Oficjalnie walka trwała do 12 stycznia 2012 roku, do momentu zawieszenia broni i rozpoczęcia procesu pokojowego. Był to jeden z najdłuższych konfliktów etnicznych po zakończeniu II wojny światowej. Trudno jednak mówić o pełnej stabilizacji i wygaszeniu wszystkich ognisk konfliktu, gdyż większość postulatów kareńskich nie zostało zrealizowanych przez administrację prezydenta Thein Seina.

Siły rządowe pacyfikujące obszary kontrolowane przez partyzantów kareńskich stosowały wobec ludności cywilnej masowy terror. Dokonywano egzekucji niszczoneo zasiewy, miały miejsce masowe gwałty i zmuszanie setek tysięcy ludzi do migracji wewnętrznych. Wśród rebeliantów niebezpiecznym i patologicznym zjawiskiem było silne zaangażowanie się niektórych kareńskich *warlords* w handel narkotykami.

Od początku w kareńskim ruchu niepodległościowym istniały silne antagonizmy wewnętrzne. Źródłem tych dywergencji były przede wszystkim różnice pomiędzy chrześcijanami i buddystami. Unia Narodowa Karenów od początku była zmajoryzowana przez chrześcijan. Na ich supremację nie godzili się buddyści. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku od głównego pnia KNU odłączyły się następujące frakcje, które zawarły porozumienie z rządem birmańskim i weszły w skład oddziałów Straży Granicznej (*Border Guard Forces BGF*). Były to *Democratic Karen Buddhist Army*, *Karen Peace Force*, *P'doh Aung San Group*, *KNU-KLNA Peace Council*, oraz *Thandaung Peace Group*. Walkę zbrojną z reżimem birmańskim w celu utworzenia niepodległego państwa Karenów (*The Karen Free State of Kaawtholei*)⁴ prowadziły do 2012r dwie formacje zbrojne: Armia Wyzwolenia Narodowego Karenów (KNLA) oraz *Klob Htoo Baw*.

W ciągu ostatnich kilku lat walk, w strefie kontrolowanej przez KNU znalazło się ponad milion ludności cywilnej. Stworzono tam surogat państwa, swego rodzaju Kareńskie Państwo Podziemne z własnymi siłami zbrojnymi, policją, administracją, szkołami, szpitalami i fabrykami. Działalność Karenów przypominała tworzone przez dziesięciolecia na Sri Lance Tamilskie Państwo

⁴ Kaawthoolei – Kraj Kwiatów w języku kareńskim.

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

Podziemne. Zasoby finansowe Karenów były regularnie zasilane przez diasporę kareńską ze Stanów Zjednoczonych. Ponadto niepodległościowy ruch kareński otrzymywał wsparcie od rządu Tajlandii, co wpisywało się w strategię dyplomacji tajskiej, dążącej do osłabienia pozycji i znaczenia Birmy w regionie Azji Południowo-Wschodniej. Naczelne władze Unii Narodowej Karenów zainstalowały się w mieście Mae Sot na terytorium Tajlandii.

Pierwszym kryzysem w ruchu kareńskim były secesje frakcji buddyjskich w 1994 roku. W tym samym okresie upadły dwie najzacieklej bronione twierdze Karenów: Manerplaw i Kaw Moo Rah, po czym 10 tys. Karenów uciekło do Tajlandii. W 2006 roku zginął legendarny przywódca rebeliantów gen. Bo Mya. Ostatecznie 12 stycznia 2012 roku przedstawiciele rządu birmańskiego i Narodowej Unii Karenów podpisali porozumienie z Hpa-an. Karenowie zgodzili się na zawieszenie broni, co oznaczało wygaszenie jednego z najdłuższych konfliktów wewnętrznych we współczesnym świecie. Na pokój w kraju Karenów duży wpływ ma czynnik gospodarczy. Karenowie dążą do tego, aby utrzymać kontrolę i czerpać zyski z tranzytu gazu ziemnego do Tajlandii. Gazociąg przebiegał będzie z Zatoki Martaban do Bangkoku przez obszary kareńskie (Kubiak 2007, s. 254-255).

Walka zbrojna ludu Kaczin

Kaczinowie zamieszkują przede wszystkim terytorium północnej Birmy (*Kachin State*) oraz graniczne obszary Indii i Chin. W Birmie nazywani są Jinghpaw, w Chinach Jingpho a w Indii Singhpo. Grupa Jinghpaw jest dominującym elementem etnicznym w konglomeracie Kaczinów, co spowodowało kumulację resentymentów u pozostałych substratów: Nung Rawang, Maru, Lashi, Lisu i Atsi (*A Tentative Peace...* 2013).

Kaczinowie należą do najbardziej wojowniczych ludów górskich zamieszkujących Birmę. Ich naczelnymi wartościami są wolność i niepodległość. Podczas II wojny światowej oddziały Kaczinów bohatersko walczyły przeciwko wojskom japońskim. Po wojnie stanowili elitę oficerską w armii birmańskiej. Kaczinowie podobnie jak Czinowie i Szanowie podczas konferencji w Panglong w 1947 roku zgodzili się na utworzenie Unii Birmańskiej pod warunkiem transferu autonomii do obszarów zamieszkałych przez mniejszości narodowe oraz sprawiedliwego podziału i dystrybucji dochodu narodowego.

Niestety, niepodległość Birmy rodziła się w atmosferze wzajemnych konfliktów, antagonizmów i animozji. Równoległe z suwerennością rozpoczęła się trwająca kilkadziesiąt lat wojna domowa. Jako pierwsi rozpoczęli rebelię partyzanci z Komunistycznej Partii Birmy (*Communist Party of Burma*), następnie Karenowie, Monowie, Karenni (*Kayah*), Pa-O, Rakhine (Arakanowie) i Rohingya. Doszło do zjawiska wojny wszystkich ze wszystkimi. Ugrupowania rebelianckie wystąpiły przeciwko rządowi, ale też przeciwko tym mniejszościom, które opowiedziały się za koncyliacyjną strategią z Panglong. Zbrojne formacje

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

Kaczinów i Czinów zostały wysłane do pacyfikacji Karenów i obszarów znajdujących się pod kontrolą ugrupowań komunistycznych.

Kaczinowie podjęli decyzję o rozpoczęciu walki zbrojnej ze względu na wzmagającą się dyktaturę polityczną i rosnącą barmaryzację po przejęciu władzy przez gen. Ne Wina w 1962. Nieco wcześniej, w 1961 roku powstała Organizacja Niepodległości Kaczinów (*Kachin Independence Organization*). Założyli ją młodzi aktywiści dostrzegający, że autonomia i prawa mniejszości są w Birmie coraz bardziej zagrożone. Dość szybko KIO stała się jedną z najsilniejszych i najlepiej zorganizowanych formacji rebelianckich w Birmie. Prowadziła ona działalność w kraju Kaczin oraz w północnych dystryktach kraju Szan. Liderem ugrupowania był Brang Seng (Topich, Leitich 2013, s. 148-151).

Organizacja Niepodległości Kaczinów nie stanowiła monolitu. Dość szybko ujawniły się wewnętrzne pęknięcia frakcyjne spowodowane personalną rywalizacją przywódców, sporami ideologicznymi oraz podsycanymi przez rząd animozjami etnicznymi między poszczególnymi substratami ludu Kaczinów. W 1968 roku jeden z przywódców ludu Maru Ting Ying dokonał rozłamu i odszedł z KIO z grupą bojowników wywodzących się właśnie z Maru i Lashi. Weszli oni w skład Komunistycznej Partii Birmy jako jednostka 101 (Unit 101). W późniejszym okresie, gdy komuniści birmańscy ulegali wewnętrznemu rozkładowi, Ting Ying powołał Nową Demokratyczną Armię Kaczinów (*New Democratic Army Kachin*) i podpisał porozumienie z rządem.

W 1994 roku Organizacja Niepodległości Kaczinów zdecydowała się na zawieszenie broni i współpracę z rządem. W tym samym okresie zmarł dotychczasowy przywódca ruchu Brang Seng. Kaczinowie zmienili taktykę osiągania swych celów. Walkę zbrojną zmienili na długoterminowy wysiłek pozytywistyczny i pracę u podstaw. Dotychczasowi bojownicy musieli przejąć odpowiedzialność za funkcjonowanie swojego stanu. KIO *de facto* zamieniła się w lokalny rząd z ministerstwami: opieki społecznej, zdrowia, edukacji i rolnictwa. Zorganizowano sieć szpitali, szkół oraz zakładów pracy. Źródłem zdobywania środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych była eksploatacja złóż złota i nefrytu oraz wyręb drogocennych gatunków drewna.

Względny spokój w stanie Kaczin został przerwany w 2011 roku. W tym okresie reżim złożył propozycję, aby z Armią Niepodległości Kaczinów (*Kachin Independence Army KIA*) utworzyć oddziały ochrony pogranicza (*Border Guard Force*) podlegających dowództwu *Tatmadaw*. Przywódcy KIO i KIA nie zdecydowali się jednak na wojskową integrację, co oznaczało wzrost napięć w relacjach wzajemnych i niebezpieczeństwo wznowienia walki zbrojnej. Niestety te pesymistyczne prognozy potwierdziły się. Ponadto doszło do kilku incydentów, które okazały się zapalnikami nowych starć zbrojnych. W lutym 2011 roku jeden z partyzantów KIA zabił wyższego oficera armii birmańskiej a w czerwcu doszło do pierwszych regularnych walk w Bumsen (stan Kaczin).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

W latach 2011-2012 armia birmańska rozpoczynając kolejną pacyfikację stanu Kaczin rozmieściła na obszarze prowadzonych walk około 25% swoich sił lądowych. Uderzenia *Tatmadaw* koncentrowały się w stanie Kaczin oraz w północnych dystryktach stanu Szan. Siły rządowe używały artylerii ciężkiej, moździerzy, śmigłowców bojowych i broni chemicznej. Odnotowano setki przypadków łamania praw człowieka: egzekucji bez wyroku sądowego, długotrwałych aresztów dla podejrzanych, tortur, używania ludzi w charakterze żywych tarcz, wykorzystywania tysięcy ludzi do prac przymusowych, gwałtach na kobietach, konfiskaty mienia i niszczenia nieruchomości. Epicentrum konfliktu stanowił dystrykt Momauk w stanie Kaczin. W mieście Laiza znajdowała się kwatera dowództwa Armii Niepodległości Kaczinów KIA. Do intensywnych, regularnych walk między formacjami KIA a *Tatmadaw* doszło w grudniu 2012. Siły powietrzne bombardowały zwłaszcza tzw. wzgórze 771, z którego bojownicy KIA razili ogniem rządowe konwoje poruszające się na strategicznej arterii komunikacyjnej Bhamo – Myitkyina.

Podczas konfliktu w stanie Kaczin w latach 2011-2013 artyleria birmańska chcąc zniszczyć kryjówki i potencjalne punkty zaopatrzenia rebeliantów z KIA, ostrzelała pogranicze birmańsko-chińskie. Incydent ten skłonił Chiny do interwencji i zaangażowania w sprawy birmańskie. Okazało się, że rola dyplomacji chińskiej była bardzo konstruktywna i ostatecznie doprowadzono adwersarzy do stołu rokowań. Chinom zależy na stabilizacji politycznej w Birmie, aby wewnętrzne konflikty i tumulty społeczne nie utrudniały strategicznych chińskich inwestycji gospodarczych w tym kraju. Najpierw doszło do spotkania przedstawicieli rządu chińskiego i birmańskiego w Nayipyidaw w styczniu 2013. W lutym i w marcu strony konfliktu prowadziły rokowania w granicznym mieście chińskim Ruili.⁵ Porozumienie pokojowe zostało podpisane 30 maja 2013 roku w stolicy kraju Kaczinów Myitkyina przy udziale niezależnych obserwatorów z Chin i Stanów Zjednoczonych. Teoretycznie kończy to kolejną wojnę birmańską, choć wiele wskazuje na to, że stosunek władz birmańskich do mniejszości narodowych może znowu pogorszyć wzajemne relacje i doprowadzić do wznowienia walk. Jak zauważył

⁵ W kontekście zaangażowania się Chin w konflikt birmański warto odnotować, iż stanowiło to impuls do kolejnych inicjatyw dyplomatycznych w regionie. Kwestia birmańska coraz bardziej ulegała umiędzynarodowieniu. W lutym 2013 roku odbyły się wielostronne rozmowy między przedstawicielami rządu birmańskiego a ugrupowaniami rebelianckimi (występującymi pod szyldem *United Nationalities Federal Council*) w tajskim mieście Chiang Mai. Podczas tych rozmów, w charakterze obserwatora obecny był przedstawiciel Japonii Yohei Sasakawa. Japonia z zainteresowaniem śledzi proces pokojowy w Birmie. Azja Południowa-Wschodnia jest uznawana w Tokio za jeden z newralgicznych regionów z punktu widzenia geopolitycznych interesów Cesarstwa. Sasakawa występował jako Specjalny Wysłannik Rządu Japonii dla Procesu Pojednania Narodowego w Birmie (*Special Envoy of the Government of Japan for National Reconciliation in Myanmar*). Obecność dyplomatów japońskich w Birmie należy rozpatrywać w szerszym kontekście rywalizacji na linii Tokio-Pekin w Azji Południowo-Wschodniej (*A Tentative Peace.. op.cit.*).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birnie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

Lama Gum Hpan z Organizacji Niepodległości Kaczinów, rozwiązaniem nie jest zawieszenie broni, ale nadanie Kaczinom szerokiej autonomii politycznej i kulturowej oraz wstrzymanie terroru stosowanego przez wojsko i policję birmańską (Cruz del Rosario 2014).

Kwestia muzułmańska

Pod względem religijnym Birma jest krajem zdominowanym przez buddystów. Wyznaniami mniejszościowymi jest chrześcijaństwo (część Karenów, Czinów i Kaczinów) oraz islam (lud Rohingya, muzułmanie chińscy Panthay oraz muzułmanie Szan). Apogeum starć na tle konfesjonalnym nastąpiło na początku XXI wieku. Wobec muzułmanów Rohingya rozpoczęto kampanię terroru i dyskryminacji na wielu płaszczyznach życia społecznego, kulturowego, gospodarczego i politycznego. Postępowanie rządu Birmy stoi w sprzeczności z wszelkimi normami prawa międzynarodowego. Szczególnym bezprawiem jest zapis w ustawodawstwie birmańskim z 1982 pozbawiający Rohingya obywatelstwa, a tym samym skazujący muzułmanów birmańskich na status apatrydów.

W przestrzeni wewnętrznej reżim birmański dąży do tego, aby frustrację i rozgoryczenie społeczeństwa spowodowane pogłębiającym się ubóstwem i marazmem gospodarczym oraz ciągłymi przykładami łamania praw człowieka, skanalizować na zagrożeniu muzułmańskim. Główną przyczyną niepowodzeń staje się wtedy *muslim threat*, a nie korupcja i nieudolność rządu.

Prezydent Thein Sein zamierza wrzucić Birnę w rydwan światowej walki z ekstremizmem muzułmańskim. Przedstawia się muzułmanów Rohingya jako grupę stanowiącą zagrożenie dla bezpieczeństwa i ładu nie tylko Birmy, ale i całego regionu Azji Południowo-Wschodniej gdyż - zdaniem reżimu – Rohingya mogą być nośnikami ideologii fundamentalistycznej i doprowadzić do internacjonalizacji ekstremizmu muzułmańskiego na kraje ościenne. Groźba dyfuzji fundamentalizmu muzułmańskiego w regionie jest duża. Jednym ze skutków internacjonalizacji walk konfesjonalnych w Birnie były ataki na wyznawców buddyzmu w Malesji oraz zapowiedź dżihadu przeciwko „niewiernej” Birnie. W ten sposób prezydent Thein Sein może zostać sojusznikiem Stanów Zjednoczonych w globalnej wojnie z terrorem (GWT). Tymczasem to władze birmańskie posługują się narzędziami terroru i dyskryminacji w walce z wyimaginowanym zagrożeniem muzułmańskim w Birnie.

Fobia antyislamska jest potęgowana działalnością i ideologią organizacji tworzonych przez mnichów buddyjskich. Do najważniejszych należy „Ruch 969”. Jego protagonistami są dwaj duchowni buddyjscy Wirathu i Wimala. Posługują się retoryką antymuzułmańską w kontekście religijnym i społeczno-ekonomicznym. Przestrzegają przed niebezpieczeństwem dżihadu w Azji Południowo-Wschodniej oraz nawołują do ekonomicznego bojkotu muzułmanów. Aktywiści „Ruchu 969” ujawnili, że każdy muzułmanin, który

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

pojmie buddystkę za żonę i doprowadzi do jej konwersji na islam, otrzymuje za to gratyfikację finansową.⁶

W Birmie dokonuje się czystka etniczna, której celem jest dyskryminacja muzułmanów w stanie Rakhine (Arakan) poprzez jego całkowitą majoryzację przez wyznawców buddyzmu. Ziemie zabrane muzułmanom są przejmowane przez Arakanów. Już dziś można mówić o buddyjskim apartheidzie i tworzeniu „bantustanów” muzułmańskich w Rakhine (Deutscher, Lindsey 2005, s. 33-34). Arakanowie posiadający silną tożsamość historyczną (*Parakanitè*) traktują obszar stanu Rakhine jako wyłącznie własną przestrzeń życiową, co wyklucza inne wspólnoty narodowo-religijne (de Mersan 2005).

Konflikt muzułmańsko-buddyjski rozgrywa się w stanie Rakhine (Arakan), w zachodniej Birmie. Stan zamieszkuje około 4 mln ludzi. Większość stanowią Arakanowie wyznający buddyzm *therawada*. Muzułmanie Rohingya stanowią wspólnotę liczącą 800 tys. obywateli. Pozostałe mniejszości etniczne w stanie Rakhine to: Czin, Mro, Bengali, Hindi, Maramagri, Chakma, Khami i Dainet. Muzułmanie Rohingya, według ich przywódców od stuleci zamieszkują pogranicze birmańsko-bengalskie. Władze birmańskie wysuwają argument, że większość Rohingya to nielegalni imigranci z Bangladeszu, dokąd powinni zostać deportowani. W rzeczywistości źródłem antymuzułmańskich i antyhinduskich resentymentów w Birmie są procesy kolonizacyjne zainicjowane przez Brytyjczyków w XIX wieku. Londyn popierał napływ kupców i robotników z subkontynentu do Birmy, aby ograniczyć supremację kulturowo-gospodarczą Bamarów. Do Birmy napływali przede wszystkim kupcy, bankierzy oraz tania siła robocza. W przeważającej mierze byli to muzułmanie, zdecydowanie rzadziej Hindusi. Najbardziej znienawidzeni przez Birmańczyków byli hinduscy lichwiarze *Chettiar*, u których zadłużali się birmańscy chłopcy, na wiele lat tracąc niezależność finansową. Birmańczycy traktowali obecność muzułmanów i hindusów jako ekonomiczną eksploatację oraz próbę odgórnego rozmiękczenia homogeniczności etnicznej i religijnej Birmy. Szczególnie bolesne dla lokalnej ludności było porywanie kobiet birmańskich przez muzułmanów.

Jedną z reakcji społecznych na nasilający się napływ imigrantów muzułmańskich było powstanie ruchu *Dobama Asiayone (We Burmans Movement)*. Celem tej organizacji było wyzwolenie się z kolonialnego statusu, niepodległość oraz budowa Birmy dla Birmańczyków (buddystów), a to oznaczało konfrontację z muzułmańskimi Rohingya. Jeszcze w okresie międzywojennym (1930 i 1938) dochodziło do wystąpień antyhinduskich i antymuzułmańskich. Tłem antagonizmów była rywalizacja ekonomiczna oraz walka o miejsca pracy, zabierane tubylcom przez imigrantów muzułmańskich. Podczas II wojny światowej antagonizm między poszczególnymi wspólnotami osiągnął apogeum,

⁶ *Number of the beast: anti-muslim 969 movement*, „The Indo-Pacific Review” z 9 sierpnia 2013. Źródło: [<http://www.indopacificreview.com/number-of-the-beast-anti-muslim-969-movement>].

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

gdyż Rohingya poparli Brytyjczyków, a buddyjscy Arakanowie stanęli po stronie Japonii i birmańskiego ruchu narodowo-wyzwoleńczego. Zaraz po zakończeniu wojny wybuchła *guerrilla* islamska w stanie Rakhine. Rebelianci muzułmańscy uderzyli w ludność buddyjską i w symbole birmańskiej dominacji (Chan 2009). W latach 60 dwudziestego wieku, do stanu Rakhine napłynęła kolejna fala ludności muzułmańskiej. Byli to uciekinierzy z bengalskiej prowincji Chittagong. W tamtym okresie Bengal Wschodni dotknięty był wojną domową, co spowodowało procesy migracyjne.

Tymczasem stopniowo narastały akcje represyjne władz birmańskich przeciwko ludności islamskiej. Muzułmanów traktowano jako obywateli drugiej kategorii. W 1977 roku rząd birmański rozpoczął operację *Nagamin (Dragon King)*, w celu zatamowania nielegalnej imigracji. 200 tys. Rohingya zostało zmuszonych do ucieczki do Bangladeszu.

Tumulty antymuzułmańskie dotykały nie tylko Rohingya w stanie Rakhine (Arakan), ale również pozostałe wspólnoty islamskie w Birmie. W 1983 w wyniku zamieszek na tle religijnym ucierpiało wielu muzułmanów zamieszkujących stolicę stanu Mon – Mawlamyine. Antagonizmy o podłożu konfesjonalnym dały też o sobie znać podczas tzw. rewolucji „8888” (8 sierpnia 1988r), która doprowadziła do upadku dyktatury gen. Ne Wina i przejęcia władzy przez gen. Saw Maunga. Z jednej strony domagano się liberalizacji, demokracji i praw człowieka, z drugiej jedną z ofiar rewolucji okazali się muzułmanie. Uderzono we wspólnoty islamskie w Pyay, w środkowej Birmie i w Taunggyi, w stanie Szan. Podobne zajścia miały miejsce w 1997 w mieście Mandalaj. Ludność buddyjska kierowana przez mnichów z okolicznych klasztorów niszczyła sklepy, domostwa i meczety.

W 1991 roku władze birmańskie rozpoczęły rozmieszczanie dodatkowych oddziałów policji i wojska w stanie Rakhine (Arakan). Wysłano wtedy na obszary zamieszkałe przez Rohingya siły wsparcia NaSaKa (formacje zbrojne posiadające kompetencje wojska, policji i straży granicznej).⁷ Oficjalnym zadaniem tych formacji było zduszenie rebelii, zaprowadzenie ładu na targanym konfliktami religijnymi obszarze i kontrolę granicy birmańsko – bengalskiej. W rzeczywistości NaSaKa odpowiedzialna była za terror i masowe łamanie praw człowieka w stosunku do ludności Rohingya.⁸

Apogeum starć na tle wyznaniowym nastąpiło w 2012 roku. Zapalnikiem inicjującym krwawe wydarzenia było rzekome zgwałcenie i zamordowanie przez muzułmanów kobiety buddyjskiej (Ma Thida Htwe) w mieście Kyaukphyu w stanie Rakhine. Stało się to impulsem do krwawych wystąpień antymuzułmańskich w całej Birmie. Walki toczyły się głównie w stolicy stanu Rakhine Sittwe. Egzekucje, tortury i gwałty na kobietach Rohingya były masowo

⁷ NaSaKa zostały rozwiązane na rozkaz prezydenta Theina Seina w 2013r.

⁸ *Crise dans l'État d'Arakan: violences communautaires, répression et discrimination*, „Info Birmanie” z lipca 2012.

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

stosowane, zwłaszcza przez członków formacji NaSaKa. Prezydent Thein Sein wprowadził w Rakhine stan wyjątkowy, co w dużym stopniu umożliwiło siłom interwencyjnym dokonanie wielu zbrodni. W Rakhine zginęło około 100 osób, 75 tys. muzułmanów zostało zmuszonych do opuszczenia swych domostw, spalono 5338 nieruchomości. Tysiące Rohingya znowu musiało uciekać do Bangladeszu, co pogłębiło kryzys humanitarny oraz spowodowało napięcia w relacjach bengalsko-birmańskich (Bashar 2012). Human Rights Watch określił brutalną pacyfikację obszarów zamieszkałych przez muzułmanów Rohingya jako zbrodnię przeciwko ludzkości.

W marcu 2013 roku wybuchły krwawe starcia muzułmańsko-buddyjskie w mieście Meiktila (region Mandalaj). Miasto charakteryzuje się strategicznym położeniem komunikacyjnym, na przecięciu osi Wschód-Zachód i Północ-Południe. Destabilizacja tego newralgicznego obszaru miała negatywny wpływ na cały region. Wkrótce zamieszki dotknęły Okkan, na północ od Rangunu, a w maju tego roku konflikt rozszerzył się na miasto Lashio, gdzie mieszkają muzułmanie pochodzący z subkontynentu indyjskiego, chińscy muzułmanie Panthay oraz muzułmanie Szan.⁹

W kontekście antagonizmów religijnych w Birmie pojawia się zagrożenie internacjonalizacji konfliktów. Prześladowania muzułmanów doprowadziły do napięć w innych krajach, gdzie odnotowano ataki na wyznawców buddyzmu. Tysiące muzułmanów z Birmy ucieka do ościennych krajów: Bangladeszu, Malezji, Tajlandii i Indonezji, co generuje powstawanie lokalnych ognisk napięć. Przejawem internacjonalizacji kwestii muzułmańskiej w Birmie były ataki na buddyjskich robotników z Birmy na terytorium Malezji i Indonezji. W Dżakarcie zniszczono Centrum Buddyjskie odwiedzane głównie przez Chińczyków. Sekretarz Generalny ASEAN Surin Pitsuwan przestrzegал, że wydarzenia w Birmie mogą doprowadzić do destabilizacji w regionie i zagrozić bezpieczeństwu szlaków komunikacyjnych w Cieśninie Malacca, mającej strategiczne znaczenie dla globalnego handlu.

Wybory parlamentarne 2015 r.

Od 1962 roku reżim w Birmie miał niewiele wspólnego z demokracją i parlamentaryzmem. Koncesjonowane epizody „odwilży” były wyreżyserowanymi gestami dyktatury, nie wnoszącymi istotnych zmian. W 2010 roku junta birmańska zaaranżowała farsę wyborczą. Dochodziło do wielu nadużyć i naruszeń prawa wyborczego, dlatego czołowe ugrupowanie opozycyjne Narodowa Liga na Rzecz Demokracji, nie wystawiło swoich kandydatur. W 2011 roku junta uległa samorozwiązaniu. Przemiany były więc jednostronną decyzją wojskowej nomenklatury, a nie wynikiem oddolnego

⁹ *Burma communal rioting spreads outside Meiktila*, „BBC NEWS ASIA” z 15 marca 2013. Źródło: [URL-<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-21921080>]; *Burma Muslim-Buddhist clashes continue in Shan State*, „BBC NEWS ASIA” z 29 maja 2013. Źródło: [URL-<http://www.bbc.co.uk/world-asia-21921080>].

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

procesu społecznego. Junta zdecydowała *ex cathedra*, że od 2011r zatriumfuje demokracja, ale pod ścisłą kontrolą armii. Generalowie zachowali władzę w newralgicznych ministerstwach: obrony, spraw wewnętrznych i regionów pogranicznych.

Przełomowe znaczenie dla sytuacji politycznej w Birmie miały wybory parlamentarne 8 listopada 2015 roku. Narodowa Liga na Rzecz Demokracji odniosła spektakularny sukces. Związana z juntą Partia Unii, Solidarności i Rozwoju poniosła druzgocącą klęskę.¹⁰ W Izbie Narodów NLD uzyskała 135 mandatów, a USDP zaledwie 11. W Izbie Reprezentantów zwolennicy Aung San Suu Kyi zdobyli 255 mandatów, a USDP 30. Społeczeństwo birmańskie jednoznacznie odrzuciło *ancien régime* dając kredyt zaufania dotychczasowej opozycji. Tak ogromne zwycięstwo pozwala uznać Aung San Suu Kyi za najważniejszą osobistość polityczną w kraju i jedyną kandydatką na stanowisko prezydenta. Nie będzie to łatwe, gdyż uchwalona jeszcze przez juntę generalską konstytucja stipuluje, że prezydentem Birmy nie może być osoba, której bliscy mają obce obywatelstwo, a synowie liderki NLD posiadają obywatelstwo brytyjskie. Na przełomie stycznia i lutego 2016 roku Aung San Suu Kyi przeprowadziła rozmowy z przedstawicielami armii na temat wyboru nowego prezydenta Mjanmy. Z nieoficjalnych informacji uzyskanych przez dziennik „The Guardian” wynika, że większość generalów pozytywnie przyjęła propozycję modyfikacji klauzuli konstytucyjnej, która z formalnego punktu widzenia blokuje kandydaturę Aung San Suu Kyi.¹¹

Aung San Suu Kyi po wyborach z 8 listopada 2015 roku jest zdecydowanie najważniejszym graczem na birmańskiej scenie politycznej, jednak zdaje sobie sprawę, że bez współpracy z armią nie uda jej się rozwiązać wielu problemów, dotyczących zwłaszcza konfliktów wewnętrznych. Z tego powodu liderka NLD odrzuca polityczną *vendettę* i rewolucję, wybierając raczej drogę okrągłego stołu i pojednania narodowego. Aung San Suu Kyi wychodzi z założenia, że wywołanie kolejnej wojny birmańsko-birmańskiej osłabi kraj i oddali perspektywę normalizacji. Sprzeciwia się również stawianiu generalów przed trybunałami. Aung San Suu Kyi z pewnością będzie zmuszona do lawirowania między idealizmem a pragmatyzmem. Posługując się terminologią Timothy’ego Gartona Asha można stwierdzić, że Birnę czeka droga ewolucyjnych reform, a nie radykalnej rewolucji, która postawi na szafotach

¹⁰ Ordynację wyborczą w Birmie cechuje wiele partykularyzmów. Parlament Unii Mjanmy (*Pyidaungsu Hluttaw*) składa się z Izby Narodów (*Amyotha Hluttaw*) i z Izby Reprezentantów (*Pyithu Hluttaw*). Łącznie w ławach parlamentarnych zasiada 664 deputowanych (224 w Izbie Narodów i 440 w Izbie Reprezentantów). Spośród 664 parlamentarzystów w wyborach powszechnych wybiera się 498. Pozostałych 166 to mandaty niewybieralne, zarezerwowane wyłącznie przedstawicielom armii.

¹¹ *Aung San Suu Kyi could become Myanmar president after positive talks*, „The Guardian” z 8 lutego 2016; P. Sherwell, *Will Aung San Suu Kyi ever be president of Burma?*, „The Telegraph” z 6 lutego 2016.

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

krwawych generalów. W trudnym procesie budowy nowej Mjanmy Aung San Suu Kyi chce zmobilizować wszystkie grupy społeczne i polityczne, w tym również proreformatorsko nastawione frakcje wojskowe.

Jest rzeczą bardzo istotną, aby Aung San Suu Kyi uniknęła opinii, że jest tylko przywódczynią jednej grupy etnicznej. W rzeczywistości, liderka NLD postrzegana jest jako ikona Bamarów, a nie wszystkich narodowości. Demokracja, rozwój gospodarczy i prawa człowieka w Birmie muszą „rozlać się” po całym terytorium kraju, a nie tylko w Delcie Irawadi. Niezbędne wydaje się wypracowanie odpowiedniego modelu federalizmu, który będzie gwarantował autonomię mniejszościom przy zachowaniu integralności terytorialnej.

Wnioski końcowe

W marcu 2011 roku władzę w Birmie przejął Thein Sein, rozpoczynając nowy rozdział w dziejach politycznych tego państwa. Po raz pierwszy od kilkudziesięciu lat centrum władzy w Birmie uległo przesunięciu z armii do instytucji cywilnych. Niestety, większość zmian ma charakter deklaracyjny. W rzeczywistości, pomimo podpisanych porozumień z Karenami (2012) i Kaczinami (2013) oraz uwolnienia Aung San Suu Kyi (2010), reformy wydają się pozorne, a perspektywa normalizacji, demokratyzacji i liberalizacji w Birmie, bardzo odległa. Trudno ulec pokusie określenia współczesnej Birmy państwem demokratycznym, pomimo podjętych dotychczas kroków. Reżim jest nadal opresyjny w stosunku do mniejszości narodowych pomimo zawieszenia broni przez główne organizacje rebelianckie (KNLA i KIA). Trwa też dyskryminacja muzułmanów Rohingya.

Należy jednoznacznie podkreślić, że problemy Birmy to nie tylko dychotomia: rząd – ruch demokratyczny, ale nade wszystko stosunki rząd – mniejszości narodowe. Tymczasem przedstawiane światowej opinii publicznej inicjatywy reformatorskie i liberalizacyjne pozostają w sferze deklaracji. Dyktatura zdjęła wprawdzie mundur wojskowy, ale nadal pozostaje opresyjna, zwłaszcza w stosunku do Karenów, Kaczinów i Rohingya.

Wspólnota międzynarodowa wykazała się sporą dozą hipokryzji w kontekście problemów birmańskich. Dość szybko zapomniano o zbrodniach z czasów despoty mundurowych Ne Wina, Saw Maunga i Than Shwe. Obecnie wielu polityków zachodnich z zachwytem wypowiada się na temat reform w Birmie. Dzięki temu reżim uzyskał akceptację i legitymizację w środowisku międzynarodowym. Największym propagandowym sukcesem Theina Seina okazało się powierzenie Birmie rotacyjnego przewodnictwa w ASEAN w 2014 roku (Compain 2010).

Od wielu lat reżim birmański dążył do uzyskania akceptacji ze strony organizacji międzynarodowych, gdyż dotychczasowy ostracyzm pogłębiał szkodliwą z ekonomicznego punktu widzenia hermetyzację i autarkizację Birmy. Należało zyskać przychyłność światowej opinii publicznej, dlatego rozpoczęto

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birnie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

koncesjonowany proces demokratyzacji. Birma była kolejnym krajem azjatyckim, który wszedł na drogę przemian od dyktatury do demokracji. Wcześniej procesy te miały miejsce na Filipinach (1986), w Tajlandii (1992) i w Indonezji (1998) (Egreteau 2004). Demokratyzacja na rozkaz (*la democratisation disciplinée*) tworzy z Birmy rodzaj wioski potiomkinowskiej, która może zmylić zewnętrznych obserwatorów i analityków. Coraz wyraźniej widać, że naczelną zasadą establishmentu birmańskiego było przetrwanie reżimu w nowych warunkach politycznych. Thein Sein jako aksjomat swej prezydentury uznał demokrację, pokój i rozwój (*without peace there is no democracy and without democracy there will be no development*). W rzeczywistości Birma nie jest do dzisiaj ani demokracją, ani rozwiniętą gospodarką, ani obszarem wolnym od konfliktów.

Tymczasowe wygaszenie zbrojnych rebelii nie jest równoznaczne z trwałym pokojem, gdyż nadal nie opracowano kompleksowego planu ułożenia stosunków z mniejszościami narodowymi. Nadal na każdej płaszczyźnie życia politycznego, wojskowego, gospodarczego i kulturalnego utrzymuje się dominacja buddyjskich Bamarów. Mniejszości narodowe: Karenowie, Kaczinowie, Szanowie, Czinowie, Monowie i Karenni są najczęściej pozbawieni partycypacji w systemie władzy. Muzułmańscy Rohingya w stanie Rakhine są ofiarami terroru i dyskryminacji wspieranej przez państwo.

Pokój w Birnie zostanie osiągnięty, jeśli rządowym elitom uda się zrealizować następujące zadania:¹²

- 1) Intensywny rozwój gospodarczy (50% populacji żyje poniżej poziomu ubóstwa);
- 2) Radykalna poprawa opieki zdrowotnej (1/3 noworodków umiera przed osiągnięciem 5 roku życia);
- 3) Inwestycje infrastrukturalne (25% populacji nie ma dostępu do bieżącej wody; jedna wioska na dziesięć jest zelektryfikowana). Obszary zamieszkałe przez mniejszości etniczne są najczęściej najbardziej dotknięte upośledzeniem ekonomicznym. Skierowanie tam strumienia inwestycji infrastrukturalnych wydaje się najlepszym sposobem na ograniczanie wpływów ugrupowań rebelianckich. Polityka etnorozwoju zastąpiłaby dotychczasową etnokrację przejawiającą się w politycznym i ekonomicznym paternalizmie państwa w stosunku do jednego, większościowego ethnosu (Bamarów);¹³
- 4) Umiejętne wykorzystanie ogromnych inwestycji chińskich i indyjskich. Birma jest potentatem na rynku strategicznych nośników energii, jednak nie przekłada się to na ogólną kondycję jej gospodarki. „Czynnik

¹² J. Kurlantzick, *The Threat to Myanmar's Awakening*, „Council on Foreign Relations” z 22 listopada 2013. Źródło: [URL-<http://www.cfr.org/burmamyanmar/threat-myanmars-awakening/p31927>].

¹³ Pojęcie etnorozwoju (*Ethnodevelopment*) upowszechnił meksykański socjolog Rodolfo Stavenhagen. Definiował etnorozwój jako politykę wspierania rozwoju wszystkich grup narodowościowych w heterogenicznym społeczeństwie (Fong 2008, s. 53).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

chiński” może odegrać w Birmie konstruktywną rolę, zwłaszcza w kontekście ekonomicznym. Chłonny rynek chiński będzie najlepszym odbiorcą birmańskiego gazu (zasoby szacuje się na 2480 mld m³) i ropy naftowej (zasoby ponad 3,3 mld baryłek). Sprawiedliwe i równomierne rozdzielanie wpływów z chińskich inwestycji między wszystkie regiony, może okazać się ważnym instrumentem ekonomicznego wygaszania konfliktów.¹⁴

- 5) Autonomia polityczno-religijno-kulturowa dla mniejszości narodowych, zwłaszcza dla Karenów, Kaczinów, Szanów i Rohingya w zamian za rezygnację z aspiracji separatystycznych;
- 6) Wykorzenie kultury przemocy poprzez rozbrojenie, rozwiązanie i demobilizację prywatnych oddziałów paramilitarnych;
- 7) Całkowita likwidacja „konsorcjum narkotykowego” istniejącego w Birmie od kilkadziesiąt lat. Zjawisko to generuje wiele patologii społecznych i politycznych w Birmie i w regionie.

Birma podjęła dopiero pierwsze kroki na drodze do realizacji zasygnalizowanych powyżej zadań. Jeżeli władze odniosą sukces, wzmocni to stabilizację w Birmie i w regionie Azji Południowo-Wschodniej. Porażka może doprowadzić do dezintegracji państwa i regionalnego chaosu. Dotychczasowa polityka w stosunku do islamskich Rohingya może doprowadzić do radykalizacji muzułmanów birmańskich oraz zaktywizować regionalne komórki Al-Kaidy. Wiele zależeć będzie od decyzji podjętych przez Aung San Suu Kyi.

Literatura

- Amelot, L., 2008, *La compétition énergétique indo-chinoise en Birmanie*, Géostratégiques, no.19.
- A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict*, 2013, Asia Briefing, no. 140, International Crisis Group, Yangon, Jakarta, Brussels.
- Aung Myoe, M, 2009, *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

¹⁴ Birma jest istotnym elementem chińskiej polistrategii w regionie Azji Południowo-Wschodniej. Aspiracje chińskie w tym regionie mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa tranzytu surowców strategicznych oraz zdobycie wpływów politycznych w celu osłabienia pozycji Indii w regionie. Chińczycy planują budowę strategicznego ropociągu, którym byłaby transportowana ropa z Bliskiego Wschodu i Afryki do Chin. Ropociąg łączyłby birmański port Sittwe nad Zatoką Bengalską z chińskim miastem Kunming w prowincji Yunnan oraz z miastem Chongqing. Chińczycy inwestują również w budowę gazociągu łączącego miasto Kyaukpju na wyspie Ramree i chińskie miasto Kunming. W ten sposób Chińczycy chcą zmniejszyć uzależnienie od niebezpiecznych szlaków transportowych przez Cieśninę Malacca. Przejawem chińskich aspiracji odnośnie Birmy są też wybudowane z inicjatywy Pekinu centra elektroniczne zainstalowane na wyspach Coco, wykorzystywane w celach wojskowych (Kerouac 2009; Amelot 2008; Kolos 2007).

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

- Bashar, J., 2012, *Robingyas in Bangladesh and Myanmar. Quest for a Sustainable Solution*, S. Rajaratnam School of International Studies Commentaries, no. 108.
- Beyrer, C., 1998, *Burma and Cambodia: Human Rights, Social Disruption and the Spread of HIV/AIDS*, Health and Human Rights, Vol. 2, no. 4.
- Bleming, T. J., 2007, *War in Karen Country: Armed Struggle for a Free and Independent State in Southeast Asia*, iUniverse, Bloomington.
- Brown, D., 1994, *The State and Ethnic Politics in Southeast Asia*, Routledge, London & New York.
- Chan, A., 2005, *The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar)*, SOAS Bulletin of Burma Research, Vol. 3, no. 2, s. 396-420.
- Chaturvooli, M., 2012, *Myanmar's Ethnic Divide. The Parallel Struggle*, IPCS Special Report, no. 131, s. 1-12.
- Compain F., 2012, *Birmanie: une démocratisation en trompe-l'oeil*, Politique Internationale No. 135, s. 299-312.
- Croissant, A., Trinn, C., 2009, *Culture, Identity in Asia and Southeast Asia*, Asien, no. 110, s. 13-43.
- Cruz del Rosario, T., 2014, *Myanmar's development. An opportunity for genuine transformation*, [w:] *The State and the Advocate. Case studies on development policy in Asia*, Routledge, London and New York, s. 223-246.
- Deutscher, I., Lindsey, L., 2005, *Preventing ethnic conflict*, Lexington Books, Oxford.
- Egreteau, R., 2004, *Birmanie: la transition démocratique selon la junte*, Critique Internationale, no. 24.
- Egreteau, R., 2010, *Histoire de la Birmanie contemporaine: le pays des prétoriens*, Fayard, Paris.
- Fong, J., 2008, *Revolution as Development. The Karen Self-Determination Struggle Against Ethnocracy (1949-2004)*, Universal Publishers, Boca Raton, Florida.
- Gravers, M., 1996, *Questioning Autocracy in Burma: Buddhism between Traditionalism and Modernism*, [w:] D. Westerlund (red.), *Questioning the Secular State, The Worldwide Resurgence of Religion and Politics*, C. Hurst & Co. Publishers Ltd., London, s. 297-322.
- Kerouac, C., 2009, *La Chine en Birmanie. Course aux hydrocarbures*, Outre-Terre, no. 1, s. 267-272.
- Kolos, A., 2007, *Burma in the Balance: the Geopolitics of Gas*, Strategic Analysis, Vol. 31, no. 4.
- Kubiak, K., 2007, *Wojny, konflikty zbrojne i punkty zapalne na świecie*, Wyd. Trio, Warszawa.
- Mersan, A., de, 2005, *L'Expression du particularisme arakanais dans la Birmanie contemporaine*, Recherches en sciences sociales sur l'Asie du Sud-Est, no. 8, s. 117-141.

**Niedziela, S., Geneza i anatomia konfliktów wewnętrznych w Birmie,
Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 95-116.**

- Perry, P. J., 2007, *Myanmar (Burma) Since 1962: The Failure of Development*, Burlington.
- Rieffel, A., (red.) 2010, *Myanmar/Burma: Inside Challenges, Outside Interests*, The Brookings Institution, Washington, D.C.
- Sakhong, L. H., 2012, *The Dynamics of Sixty Years of Ethnic Armed Conflict in Burma*, Burma Center for Ethnic Studies Peace and Reconciliation, Analysis Paper no. 1, s. 1-15.
- Sisley, J., 2001, *La robe et le fusil: le bouddhisme et la dictature militaire en Birmanie*, Revue d'Études Comparatives Est-Ouest, Vol. 32, no. 1, s. 175-198.
- Solhac, R., 1967, *La neutralité birmane*, Politique Étrangère, no. 2, s. 134-154.
- South, A., 2011, *Burma's Longest War. Anatomy of the Karen Conflict*, Transnational Institute Burma Center Netherlands, Amsterdam.
- Steinberg, D. I., 2001, *Burma: The State of Myanmar*, Georgetown University Press, Washington, D.C.
- Than, M., 1997, *Ethnic Chinese in Myanmar and their Identity*, [w:] L. Suryadinata (red.), *Ethnic Chinese as Southeast Asians*, Singapore.
- Topich, W. J., Leitich, K. A., 2013, *The History of Myanmar*, Greenwood, Santa Barbara.
- Torzecki, G., 2006, *Birmańskie kregi*, Puls Świata, nr 2(17).

Genesis and anatomy of Burma's internal conflicts

The article discusses the issue of internal conflicts in contemporary Burma (Myanmar). The author is putting forward the idea that for most of its independent years (since 1948), Burma has been involved in one of the world's longest-running civil wars. Many ethnic groups including Karens, Kachins, Shans, Karennis, Chins and Mons have been waging separate wars for more than 60 years. Initial ceasefire agreements have been signed in 2011-2013. However fighting is still on-going in many areas and peace continues to remain elusive. Actually the Rohingya people (Burmese muslims) are one of the most persecuted minorities in the world. In 2012 two waves of violence erupted between the Rohingya and Buddhist Rakhine resulting in mass killings and torture.

Key words: Burma, ethnic conflicts, ethnic minorities, discrimination.